

RENOVACIÓ

Setmanari Nacionalista Republicà

Any III.—TARRAGONA, 3 Octubre de 1915.—Núm. 109.

BIBLIOTECA PÚBLICA
TARRAGONA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Rambla de Sant Joan, 50, baixos

Els treballs se publiquen baix la
responsabilitat de llurs autors.
No's retornen els originals.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Trimestre 1'50 ptes.
Anuncis, a preus convencionals.

Del gran Homenatge

Hem assistit a l'Homenatge a en Pi i Margall amb motiu d'ésser col·locada la primera pedra del monument que perpetuarà, en el carrer, la seva memòria gloriosa. Deviem assistir-hi perquè, considerant-nos fills espirituals seus, per haver begut en la deu de les seves doctrines les ensenyances que'ns han fet devots de la Autonomia i la Federació, teniem allí un petit lloc, i era la nostra presència un gra d'arena de la muntanya de la gratitut.

Veient l'ample lloc a l'entorn de la plasseta que portarà la santa càrrega de pedra i bronzo, omplert d'una gentada infinita, sentiem l'inefable satisfacció que dona una victòria alcançada després de llarga lluita i sofriments cruents. Ens semblava alguna cosa pròpia l'exhibició d'aquell acte de fé envers les doctrines que foren tema de totes les hores, somni d'aurat del Precursor combatut amb totes les males armes esgrimides pels panxa-contents, granotes del pélec que voldrien en eterna pau, ni que fos la pau sepulcral de tot prohisme.

No es que suposessim a tots els concorrens a la manifestació esplendorosa enamorats de l'home i 'ls seus procediments rectilinis, i les seves virtuts fora ambient, i les seves predicacions clarament inadaptades. Ja creiem que una part de concorrencia era allí perquè les altes representacions oficials i diferents entitats polítiques i culturals hi anaven, donant a l'acte caràcter verament fraternal, i, lo que se'n podria dir, cosmopolita.

No podia excloure's a ningú, ni és cosa possible en cassos pareguts, fer tries, puig que 'ls homes encara no som coneguts per la fesomia i amaguem els sentiments pregons en el pit amb la falsa rialla o amb el posat desdenyós quan, a escoltar al cor, deuriem contraure la fesomia i dir la veritat dels nostres sentiments.

Peroxó varem disgustar-nos al sapiguer que, una vegada llesta la cerimònia i quan ja erem camí del dinar, s'havien proferit crits improcedents, i s'havien disparat armes, ocasionant algunes detencions lamentables.

Nosaltres hauriem volgut que la festa hagués terminat amb pau absoluta, que cap taca hagués posat ombres a la claretat de la festa magnífica; que al detallar-la, els periòdics, al dia següent, no haguessin pogut posar reparos de cap mena, encenent una nova disputa entre 'ls que 'ns congregarem devall lo que serà ombra d'un obra de justícia i d'art.

Nosaltres som radicals, no tenim per qué amagar les nostres idees polítiques; no obstant, avui devem condemnar la tonteria realitzada per una colla de joves radicals, i potser d'altres que sense ser-ho volgueren comprometre la serietat de l'acte.

Al Partit Radical s'hi troben indegudament alguns individus qu'estarien molt millor cuidant-se de menjar i treballar, puig que no han vingut al mon per a empreses mes altes. Una colla de tipus que no saben fer altra cosa que desprestigiari alló que deuriem realçar, donada la seva filiació.

Hem vist ja, en una pila de ocasions, a individus cloure 'ls punys i arronsar el dit disparant armes, quan no es hora d'aixó. Son els «cohets revolucionaris» de que'ns parlava en Lerroux, temps endarrera, pro cohets borratxos, que mai saben aont van, ni, si al promouer un nou avalot, aniran a parar a la presó tantes vegades ocupada, alguns d'ells per actes immorals.

Son gent que no saben res d'ideals, ni volen saber-ne res. No saben altra cosa que amagar-se un arma, disparar-la, clavar cops de puny i cridar, sense

com vá ni com vé, a favor d'aixó o contra alló altre. Després s'estufen quan en lletres de motllo se veuen tractats de valents i abnegats.

Son els que no poques vegades espatllen alló que deuriem procurar arreglar si tinguessin el cabal judici, o si no estiguessin disposats a secundar els plans de persones que volen canviar el curs natural dels fets pel compte que'ls hi deu tenir.

Quan erem a la presó, alguna vegada les saragates de carrer armades per aquesta colla d'inconscients, comprometeren i fins impediren la concessió d'indults a favor dels presos. Hem vist cartes d'altres personalitats empenyades en la concessió d'aquells indults, inculpar a aquests saragateros enredaires.

Dels tres detinguts amb motiu dels trets del dia 19 després de la festa d'Homenatge an en Pi i Margall, ne coneixem un, en Francisco Giralder. (*Fray Amador*).

A la presó's trobava quan hi erem nosaltres i tinguérem allavors ocasió de coneixe'l. Es un home d'aquells que saben plantar cara.

Allí, a la presó, havia provat de fer-se passar per boig i cometé la mar de tonterias, com la de calar foc a la máfega, cridar desafortadament, eixir de la cel·la en uns moments de descuit amb cos de camisa i calçotets.

Condemnem els desordres promoguts el dia 19, sapiguent-nos greu que no s'expolsi del Partit Radical als que no fan altra cosa que deshonorar-lo.

Consolem-nos pensant, en lo que'ns refereix al cas, que la saragata fou tan petita, que poca cosa de mal haurá fet a l'acte solemne, grandios, de l'Homenatge.

J. COSTA I POMÉS.

Barcelona.

Les vinentes eleccions

Els regidors de l'anomenada candidatura popular s'han dirigit al poble. Trontolla sota'ls seus peus la plataforma que'ls ha sostingut. Declina'l sol que'ls il·luminà en la seva gestió amb raigs esmortuats i grisos. No senten ja'l cant de la calandria que senyala'l nou dia i un pressentiment de mort els sadolla l'ànima. Amb tot, abans que arribi la negra nit, on se perdin i's confonguin fins els recorts del seus bons intents irrealitzats i les enganyoses esperances que feren concebir, alcen la seva veu més eloqüent, i, amb paraules boniques, teixeixen un clam, que voldria ésser un conjur, però que té tota la melodia i també tota la tristesa d'un nocturn.

S'enganyen ells i de bona fé—no'ns costa gens regoneixer-ho—pretenen enganyar-nos. Ha desaparegut la causa que en un moment imposà potser d'una manera ineludible, la confecció de candidatures i ajuntaments populars. La supressió dels fielats de consums, que no és la supressió dels consums—no confonguem les coses—es obra consolidada. La voluntat del poble, expressada amb unanimitat mai vista en les eleccions municipals de 1908 i 1909, i les lleis de l'Estat, afavorint a Tarragona com a cap altra població d'Espanya, la deixaren llesta per sempre més. ¿Qui es capàs avui de somniar siquera'l retorn d'aquells temps i dels odiosos medis de recaudació que'ls donaren tan trista fama?

Precisament d'aquí arranca'l fracàs del moviment popular. Perque afermar una reforma, per transcendental que sia, quan els medis legals hi ajuden i la voluntat no manca, es cosa planera i senzilla. Però aprofitar aquesta mateixa reforma per a trasmudar de soca-arrel l'hisenda municipal i enrobustir-la, imprimint-li noves orientacions i assentant-la damunt bases més justes, fins a lograr que l'Ajuntament de Tarragona compti amb recursos propis, que assegurin la normalitat de la seva vida actual i preparin la seva grandesa futura, ja es cosa més complicada i difícil. I aixó es lo que podia i devia fer-se després de la supressió dels fielats. I aixó es lo que no han pogut ni sapigut fer els regidors populars.

Se retreuen ara els problemas de l'abastiment d'aigües, a punt de solucionar-se, de l'instauració de mercats, de la municipalització de la llum, del sanejament del subsol, de la creació de la Caixa Municipal de pensions i retir als obrers... Aquestes i altres qüestions fonamentals, com la dels edificis escolars i graduació de les escoles, la de la beneficencia mu-

nicipal, la de la secularització dels cementiris, la del segur urbà obligatori i moltes més que'n podriem citar, estan tan estretament lligades amb el problema de l'hisenda municipal que, per no tenir aquest resultat, l'immensa majoria no passarán del rengle d'aspiracions nobilissimes o's malograrán llastimosament si s'arriben a emprendre.

No'ns enganyem ni'ns fem ilusions. A força de dir que'l municipi tarragoni marxa bé, econòmicament parlant, molta gent s'ho ha arribat a creure. Cert es que durant els darrers anys—actualment ja no tant—se complien els compromisos perentoris amb bastanta puntualitat. Aixó era degut a dues causes: la primera, l'aument d'ingressos que provocá la llei de substitució de l'impost de consums, aplicada a Tarragona des del moment de la seva vigencia; la segona, una major perfecció i regularitat impresa en la contabilitat municipal mercés a l'entrada d'un digníssim funcionari d'aquest ram. I aquesta doble i venturosa coincidencia, ha portat a molts al convenciment que estavem molt millor administrats (de fet si que s'ha administrat millor, o, per a dir-ho més propiament, si que s'ha comptat més bé) per que amb tot i haver hi més gastos, no quedava res o molt poca cosa sense pagar.

S'ha confós l'administració municipal amb l'hisenda municipal, i son coses ben distintes. Així com un particular pot moltes vegades endarrerir se en el govern del seu patrimoni, del seu comerç o de la seva industria, perque'ls seus gastos pugen més que'ls ingressos, malgrat porti a la perfecció 'ls medis d'administració, es a dir, no malgasti ni deixi distreure un céntim per cap concepte, de la mateixa manera un municipi pot estar magnífica i honradament administrat i trobar-se al liquidar el seu presupost que'l salda amb déficit. Que es precisament lo que li está passant a l'Ajuntament de Tarragona, al menos d'un parell d'anys ençà.

I no es que nosaltres caiguem en la vulgaritat de creure que'ls municipis hagin de gastar sempre únicament lo que recaudin. Sabem que es imprescindible i fins convenient moltes vegades acudir al crèdit, perque les necessitats i les exigencies del progrés i del millorament urbà així ho reclamen. Però qualsevol reforma que, en més e en menos, comprometi l'hisenda municipal, cal que vagi acompanyada de l'adopció dels medis adequats per a atendre en lo futur aquell compromís, ja implantant nous impostos, ja fent evolucionar en sentit progressiu els existents.

i sempre cercant la forma mes convenient i pràctica per a que'l nou o major dispendi que dels contribuents s'exigeixi, resulti o aparegui menys gravós davant l'utilitat de la reforma realitzada.

Aquest, repetim-ho, es el fracàs dels Ajuntaments populars, fracàs doble, perquè ni s'han cuidat de laborar en aquest sentit, ni han aprofitat les circumstancies favorabilíssimes que la reforma de consums els oferia per a imprimir una orientació progressiva al presupost municipal. Tarragona, en aqueix aspecte, es troba igual, exactament, com deu anys enrera. Han variat les xifres, però'l presupost es idèntic, el sistema que governa l'hisenda municipal es el mateix. Els presupostos ordinaris, tant de l'interior com de l'aixamplis, se confeccionen depressa i malament, sense res que signifiqui una iniciativa o un desig de millora, i vé després la comedia (així s'ha qualificat en plè consistori) dels presupostos extraordinaris, amb les seves consignacions inverosímils i les seves partides figurades. Resultat, que, com deiem, hem recaigut al déficit inicial, que augmentarà cada any i'ns tornarà, si un'altra casualitat no hi posa remei, als temps oprobiosos dels comptes sense pagar i de les compensacions més o menys oneroses dels qui deguin percebre quantitats de l'erari municipal.

¿Significa tot això una acusació? Potser sí i potser no. Clar es que havent-se conegut el mal i tenint a la mà'l remei, resulta censurable que la malaltia perduri i hagi fet progressos per la deixadesa dels qui estaven encarregats de prevenir-la i curar-la. Però no es tota la culpa d'ells. La més gran part de responsabilitat es d'aquells qui d'una necessitat de moment, n'han volgut fer un sistema, d'un medi pràctic i absolutament necessari davant les circumstancies, una norma constant de conducta. El complement indispensable de la supressió dels felats de consums, era l'Ajuntament popular o'ls ajuntaments populars que calguessin per a afiançar la reforma. D'aquí no's devia ni's podia passar.

¿Què era'l moviment popular sino la coincidència absoluta del sentir de tota la ciutat en un cas concret i determinat? Davant d'aquesta coincidència, cedien les diferències de partit i les divergències d'opinió. Era la necessitat suprema d'un poble que imposava l'unió i aquesta's realitzava amb comprenedora magestat. I noti's bé i no s'oblidi: fins en aquells moments, la política impulsà i governà'l moviment. Deixant de banda lo molt que influí'l sentiment viu i l'exemple fresc d'aquell gran esclat eminentment polític que s'anomenà Solidaritat Catalana, cal sols recordar que foren polítiques militants els qui defensaren i propagaren amb més braó la conveniència del moviment popular. I en la política es pensà al confeccionar les primeres candidatures, cercant en la designació de candidats, proporcionades compensacions per a tots els partits i per a tots els ideals.

Però es clar; se deia que aquell no era un moviment polític, i per a treure-li l'apariència de tal, se buscaven de tots o de la majoria dels partits, els homes menys coneguts i significats, per a posar-los al costat d'homes allunyats de l'actuació política, verament neutres, o representants d'interessos o de classe. I així eixiren aquelles candidatures de transacció, acomodaticies, sense relleu i grises, per a conservar l'unitat de les quals se patia horrorosament tan bon punt apareixia una qüestió o un problema en que's pogués manifestar la diversitat de criteri. Parleu avui amb els qui, més faltats de significació partidista, figuraren en aquelles candidatures, i tots vos respondran igual: que mai ni per ningú consentirien en tornar a posar els peus al municipi.

Aquelles candidatures eminentment conservadores, perquè no podien esser altra cosa, estaven constituïdes per homes honradíssims a carta cabal i que tenien, com tots tenim, veritable estimació a Tarragona. Però ¿es que n'hi ha prou amb honradesa i patriotisme per a esser regidor? En principi, sí; mes, en el terreny de la pràctica, es necessari, ademés, empena, ideal i un coneixement més o menys extens, que no's pot substituir amb altra cosa que amb una decidida vocació o inclinació per la cosa pública. Als qui, mancats d'aquestes condicions, els treuen dels seus afers ordinaris i'ls porten al muni-

cipi,—parlem, naturalment, en termes generals, sense voler dir que no hi haigui excepcions que, com sempre, confirmen la regla—sol succeir-los que's cansen ben aviat de l'exercici del càrrec, o no senten per ell res mes que una vanitat infantívola. En ambdós casos, de cap manera poden complir la missió que'ls fou confiada i fracassen indefectiblement.

I perquè eren eminentment conservadors aquells ajuntaments, entenien que la seva única feina era administrar i mantenir l'ordre, no pas transformar o reformar o revolucionar. Quan se'ls reclamaven obres d'empena, cercaven les solucions més còmodes i en apariència més barates. ¿Se tractava de l'aigua? Se desenterrava'l projecte més vell, per a aprofitar concessions antigues: així la ciutat no hauria de gastar gaires cabals i obtindria guanys fabulosos. ¿Se tractava del Mercat? Vinguin, doncs, els plans d'anys enrera, sense tenir en compte les mudances del temps. ¿Se tractava d'escoles? S'adoptava'l model més senzill i modest, com si l'escola no fos compatible amb la comoditat i l'estètica. Estudiar, preocupar-se, cercar l'exemple d'altres municipis, i, sobre tot, enfrascar-se en qüestions hisendístiques, canviar el sistema de tributació, consultar estadístiques... això eren novetats perilloses. Ells havien trobat un bon contable y ja tenien resolts tots els problemes.

Se'ns dirà: ¿i l'exemple de l'actual Ajuntament? Allí s'ha parlat seriament de qüestions obreres i econòmiques, s'ha resolt pràcticament l'assumpte de l'aigua, s'ha plantejat el problema de la municipalització, s'ha discutit serenament el presupost, s'ha tractat de cultura, d'ensenyança, d'urbanització, etc. Però ¿es que no's veu que l'actual corporació es la que ha tingut significació política més accentuada de moltíssim anys ençà? Allí hi han tingut seient els capitosts de tots els partits polítics locals. Les darreres eleccions municipals foren essencialment i purament polítiques. La mateixa anomenada candidatura popular que hi lluità contra republicans i conservadors, no era ni significava res més que la coincidència de tres partits: el regionalista, el guaschista o lliberal i el jaumista. Si la feina de l'actual Ajuntament resulta recomanable, degut serà, segons totes les apariències, al llevat polític que l'informa.

Ara mateix, se tracta de les properes eleccions. ¿On se'n parla i apassionen? Als centres polítics. ¿A qui preocupen de debó? Als polítics de tots els matisos. ¿Què s'hi discuteix, a la fi? El predomini polític a l'Ajuntament. Ni als obrers, ni als comerciants, ni als industrialistes, ni als propietaris i rentistes, ni als pagesos, com a tals, els interessa gran cosa aquest tema. Els mateixos qui volen bastir un'altra candidatura popular, segons propia confessió, ni pretenen renegar de la política, ni tan sols anar contra cap partit polític. La seva temença es que no veuen a Tarragona cap partit polític prou organitzat, fort i vigorós per a triomfar en unes eleccions i molt menys encara per a pendre sobre seu les tremendes responsabilitats de la direcció de l'Ajuntament davant dels importantíssims problemes pendents de resolució.

Doncs, bé; lo que per a ells es un mal, per a nosaltres es un gran bé. ¿Que no hi haurà cap partit que tingui majoria a l'Ajuntament? Millor. Així no cal que temem el despotisme de cap agrupació. Així la necessitat imposarà més seny a totes les fraccions, fent-les coincidir en allò que l'interés de la població ho reclami per a guanyar-se l'aprobació i l'aplaudiment de l'opinió pública. Així seran més difícils els camarejos i favoritismes i cada partit procurarà enrobar-se amb l'honradesa i la justícia de la seva gestió, per a guanyar el dia de demà la majoria que li es necessaria per al compliment del seu programa de govern.

Entonem un cant a la política honrada, als homes abnegats i patriotes que están disposats als majors sacrificis personals pel bé de la comunitat. Proclamem, com així es veritat, que l'honradesa i la puresa d'intenció i la rectitud en l'obrar, no son patrimoni de cap partit ni tampoc de cap classe social. I fem més encara: escampem pels quatre vents, que es molt més estimable la virtut en el polític que lluita cada dia y a tot'hora amb les impureses de la realitat, amb els egoismes i vanitats dels de baix i

amb els afalacs i mercès dels de dalt. Dignifiquem-lo al polític, la missió del qual ens es tan necessaria, i dignificarem als partits fent que en ells s'hi acoplin els homes de bona voluntat que tenen un ideal i ansien realitzar-lo en bé del seu poble i de la seva nació.

I nosaltres, homes d'esquerra, que sentim anhels de millorament, que cerquem el bé de l'humanitat en els canvis de règims i en les solucions noves, no abandonem mai per mai l'actuació en les eleccions municipals. Som nosaltres a Tarragona els qui tenim la missió de salvar el municipi, trasmutant i enfortint la seva hisenda i preparant-la per a la realització de les millores urbanes, d'higiene, d'ensenyança, de cultura, de beneficència i de caracter obrerista. Som nosaltres, els demòcrates, els republicans, els avençats, els qui hem d'implantar una nova tributació proporcional i progressiva, segons la riquesa de cada hù i les necessitats de tots, que'ns permeti bastir la Tarragona futura que tots desitgem i tots estimem. Si avui ens hem d'acontentar amb petites minories, amb l'exemple de la seva actuació seria, honrada i lliure de tot perjudici, aconseguirem demà per dret propi el govern de la ciutat.

♦ ♦ ♦

Des de aquest nombre i talment com ja vàrem indicar-ho, RENOVACIÓ tornarà a sa vida ordinària de setmanari.

♦ ♦ ♦

Tórtola Valencia

Evocació milenària

La dansa és cosa divina.
Varrón.

...Amb totes ses forces David dançava davant del Senyor.
Llibre dels Reis.—VI—14.

Després de dos mil anys, una dançarina de la Hélade, o potser de Gades, ha visitat la Ciutat Imperial i un deliciós atavisme plè de plasticitat ha començat l'ànima artística de la vella Tarraco.

Una meravellosa Tanagre rediviva, davant de les ànimes fervoroses, ha plorat la «Mort d'Ase» i la seva mímica excelsa ha expressat totes les variants sublimes del dolor profund, la faç tota expressió, els ulls únics deien tot un mut poema de dolor sobre-humà.

En el ball-oració, en la «Dansa de l'incens», Egipte bíblic revivia i recordavem aquella profetessa Maria, germana de Aarón. Cada una de vostres actituds era cicellable; cada posició un superb model de les cariàtides que sostenien els meravellosos temples de Babilonia, mentres el núvol d'incens ens conduïa a l'extrem de dubtar entre somni o realitat.

La vostra voluptuosa i elegantíssima «Dansa àrabe»... «La Maja»... evocació de Goya o potser més encara de Zuloaga. Sou inimitable; mes jo, davant vostre, invadit totalment d'atavisme clàssic, lluitant amb un reste de realitat, vos faig ofrena total de la meva devoció. ¡Oh dançarina de la Hélade! potser de Gades que heu visitat després de dos mil anys la Ciutat Imperial, com poques altres al mon, digne marc vostre!

PERE MARTELL.

Tarragona 26 Setembre 1915.

♦ ♦ ♦

Réplica a les

“Lletres a Joan Poble Bó”

Amic Joan: En la present lletra vull recullir concretament, un per un, tots els punts de que ha tractat en N. i que han constituït la base de l'argumentació dels seus escrits.

Per més que sia difícil, procuraré limitar-me lo més possible, car si bé queda encara molt per a dir respecte el conflicte europeu, desitjo finir avui les meves rèpliques per a no molestar per més temps la teva atenció. Aném, doncs, al grà.

Homenatge a Joffre: Simpatisavem, i simpa-

tisem avui encara, amb l'homenatge a Joffre, com a catalans, com a aliats i com a republicans.

Com a catalans, perquè significava un acte de simpatia a un fill de la nostra rassa; com a aliats, perquè constituïa una mostra d'admiració envers un home que, amb un exèrcit tot just organitzat, logrà posar una valla a l'invasió fulminant dels exèrcits teutons a través de França determinant, amb la famosa batalla del Marne, el límit de l'invasió i'l principi de la retirada lenta però continuada de les hosts alemanyes; com a republicans, en fi, estavem conformes amb aquell homenatge, perquè encara que'n Joffre fós militar, representava en aquells moments difícils la França republicana. An ell estava encomenada la sort de la patria i sobre d'ell pesava la més gran responsabilitat d'aquella hora tràgica. El mon lliberal tenia els ulls fits an en Joffre, car d'ell depenia que la barbarie i'l militarisme teutó s'entronissessin en la gloriosa França, breçol de'totes les llibertats.

Ho té entès, ara, el senyor N. perquè estavem d'acort amb l'acte de simpatia al capdill francès? Podria dir-nos el senyor N., en canvi, aont ho ha llegit que aquell homenatge fós contradictori amb el programa republicà?

Anglofobia den N.: L'anglofobia, an en N., li fa dir moltes ignocentades.

1.ª Diu que «Anglaterra ha fet un tractat amb les seues aliades, en el que no's permet fer la pau separadament, per a poguer ella aixís lliurar mentres a les nacions amigues els hi quedin soldats per a dur al camp de batalla, amb lo qual resultarà que Anglaterra, amb la menor exposició, obtindrà el major profit de la guerra.»

Anglaterra, al idear aquell tractat, podem dir que va determinar la victoria final pels aliats. Es això una perfidia? Doncs qué, acàs se volia que Anglaterra al intervenir en la guerra deixés aquet important punt sense lligar per a que arribés el cas possible que França o Rússia extenuades per la lluita demanessin la pau per separat, deixant a Anglaterra amb tot el pes de la guerra determinant aixís la victoria per la banda dels imperis centrals? Això sols pot censurar-ho, naturalment, un germanofil, prò ningú que tingui sentit comú.

La Gran Bretanya, qu'es el factor més important, l'ajuda mes formidable al servei dels aliats, no tenia d'esser tan estúpida que pel prurit de donar gust als germanofils s'exposés anar a un fracàs.

En quant a l'apoi efectiu prestat per Anglaterra a les nacions amigues durant la guerra, no'l puc detallar perquè'ns extendriem massa. Sols ens basta saber que la seva intervenció ha determinat que França i Rússia no puguin ser aplastadas pel jou alemà i que la victoria final quedi garantitzada per l'agotament total inevitable dels Estats centrals.

2.ª Diu «que'ls anglesos son els violadors de petites nacions digníssimes (se refereix al Transvaal)». Això no es ignocent, això es senzillament fals. En mon escrit anterior parlàvem ja d'aquesta qüestió. Entre'l cas de Bèlgica i el cas del Transvaal no hi ha la similitut que ha volgut establir-hi en N. El cas de Bèlgica fou un atropell incalificable, inaudit, que aixecà les ires de tot el mon. Els alemanys, al violar aquell territori, trepitjaren el dret, passaren per damunt dels convenis qu'ells mateixos havien garantit amb la seva firma. En el cas del Transvaal, Anglaterra no va faltar a cap compromís, ni havia firmat cap conveni al qual hagués de sot-metres. L'intervenció d'Anglaterra en el Transvaal, si no fou un acte simpàtic quan menys tenia alguna justificació. Llegim lo que sobre aquet particular diu En Marius Aguilar des de *Iberia*:

«El Transvaal s'ha volgut que fos un deshonor per a Anglaterra. Els anglesos, representaven aleshores la llibertat contra els boers, constituïts en república tancada i religiosa. En el Transvaal hi havien dos pobles, els boers i els altres. Els boers en possessió de tots els drets, el de propietat, l'electoral, el de nacionalitat. L'estranger, fos negre o europeu, era l'enemic, sense concedir-se-li l'esperança d'una naturalització que'ls posés sota la protecció de les lleis. El món se deturava en l'Orange i el Transvaal, i a canoades obriren al món els anglesos el vedat d'aquella tribu protestant.

Amb els boers vençuts, Anglaterra podia exercir les represalies i les dictadures que ells havien practicat amb els negres autòctens i amb els *nitlanders*.

I aleshores, els anglesos referiren al món la lliçó de la seva generositat llibertaria. Dins de les velles llibertats boers, instaurà les igualtats europees i del poble vençut ne feu un poble lliure, amb la seva Constitució, les seves Cambres, el seu exèrcit, les seves autoritats, fent néixer, amb la confederació de l'Orange, el Cab i el Tranvaal, lo que podriem anomenar els Estats Units de l'Àfrica del Sud.»

Germanofilia republicana: Se lamenta en N de que's digui que no pot ser germanofil un republicà i's despenja amb aquest sofisme: «No't sembla a tú que això és molt semblant amb alló que diuen de que un no pot ser catòlic i republicà?».

Vols dir-me, amic, quina semblança té una qüestió amb l'altra? El catolicisme és perfectament compatible amb el republicanisme, car esser republicà no vol dir esser antireligiós. Molts han sigut els prohoms del republicanisme que no s'han amagat de fer públiques les seves creencies religioses. Ara bé: si republicà no vol dir ésser contrari a la religió, significa en canvi ésser defensor dels principis de dret i de llibertat.

El republicà no pot ésser, doncs, germanofil, perquè Alemanya no representa cap ideal religiós, cap ideal de conciencia i en canvi sí que representa avui un ideal oposat al principi republicà de llibertat i justicia.

No podem ésser germanofils els republicans, perquè'l triomf d'Alemanya representaria'l triomf del règimen ordenancista i abusivament militar, perquè'l triomf de la causa alemanya significaria la victoria de l'imperialisme teutó, amb la seva filosofia de la força, sobre la democracia anglesa i la república francesa. Fins mirant-ho baix el punt de vista econòmic no podem sentir-ne cap de simpatia per Alemanya. A Espanya vivim de França i Anglaterra; la balança comercial amb els dos dits paisos ens es favorable. Mercès al diner belga, francès i anglés, hem construït la major part dels nostres ferro-carrils i s'han establert grans industries en el nostre país. En canvi nosaltres no sabem quins son els capitals alemanys que s'hagin interessat en els nostres negocis, però si n'hi ha, des de ara afirmem que son insignificants, sinó nuls.

No podem, finalment, els republicans, ser germanofils, perquè de decantar-se la victoria de la banda dels imperis centrals, fora en realitat la victoria de una sola potencia sobre totes les demés, i esborrona pensar lo que succeiria si Alemanya, careixent com careix del tacte polític necessari per a guiar pobles, pogués un dia exercir l'hegemonia del mon.

S'extranya després en N. de que'ls nacionalistes no siguem decididament germanofils, essent aixís que Alemanya, diu, «es un imperi *federal* que admet dintre'l seu territori les tres repúbliques de Bremen, Hamburg i Lubeck».

Es indubtable que tot nacionalista preferirà el règimen federatiu d'Alemanya (amb tots els seus defectes), al unitari centralista; però no perquè'l nacionalista prefereixi aquell règimen vingui moralment obligat a sentir simpaties per un país que, amb la guerra actual, ha posat de manifest totes les seves insanes ambicions, tota la seva brutalitat, *tota la seva manca de respecte a l'independencia de petites nacionalitats*.

Les simpaties o antipaties per un país, més que per la forma amb que aquell se regeix, se fonamenten per la comunitat d'interessos, per l'afinitat de rassa, per l'ideal que representen.

El nacionalista no pot perdonar mai a Alemanya la violació de l'independencia de Bèlgica i Serbia; la pressió de germanització aplastant qu'ha exercit sobre el Schleswig-Holstein i l'Alsacia-Lorena, paisos avants danesos i francesos; l'atropell indigne de que sempre ha sigut víctima la desgraciada Polonia.

No es certament Alemanya un Imperi *federal* per a qui'ls nacionalistes haguém de sentir-nos suggestonats. Encara que constituït federativament, es en realitat Prussia qui exerceix la direcció d'una manera predominant. I pel predomini militar de Prussia s'aguanta aquell imperi, nascut, no per propia i espontània voluntat, sino per una mena d'imposició vinguda per aquell mateix prestigi militar de Prussia arran de la guerra del 70.

Molt queda encara per a dir sobre aquet interessant tema, però la massa extensió que pren aquesta «lletra» impedeix parlar-ne amb tota l'amplitut que fora necessari.

Confio en que si'ls meus arguments, tractant d'evidenciar tota la culpa de la guerra a Alemanya, no t'han convençut del tot, quan menys haurán contribuït a orientar-te i a evitar d'incorre en les contradiccions dels germanofils que tant prompte han carregat les culpes de la tragedia a Rússia, com a Anglaterra o França, lo qual prova la seva falta de seguretat i convenciment en la causa que defensen.

Soc teu affm. amic,

J.

◆ ◆ ◆

Per avui, a les cinc de la tarda, están convocats els socis de la nostra UNIÓN NACIONALISTA REPUBLICANA, a Assamblea extraordinaria per a tractar de les properes eleccions municipals.

◆ ◆ ◆

Causas, de les que no poguèrem sustreurens feren que en el número passat no publiquessim el següent article lo que fem avui, confiats en que llur valor serà'l mateix:

H "El Socialista"

Havem llegit l'article que publica *El Socialista* en el que en forma cortés replica a les nostres raons exposades en aquestes planes el dia 5 de Setembre, i aném a fer unes petites consideracions amb l'intent d'aclarir algunes raons que al nostre culte colega li semblen equivocades.

Acceptém sincerament que'ls que escriuen *El Socialista* s'esforcen a no esser absorvits per l'ambient que'ls envolta i que pensen i obren amb entera independencia, però reconeixem quan difícil és poder-se sustreure a la influencia que ha d'exercir el sedimen psicológic de una rassa qui al si dels individus ha depositat la llei d'herencia de una sèrie de generacions.

* * *

Quan en el nostre article del dia 5 explicavem la organització del nuclis socials de qui's compón la societat a Catalunya, no'ns deuriem explicar bé; perquè'l nostre confrare no'ns va entendre, i per a evitar confusions reproduirém tot el paragraf i no'l deixarem truncat com ho fa el nostre colega al reproduir-lo.

«*La organització social* de Catalunya amb sos nuclis socials ben determinats, es ben diferenta d'altres terres; aquí els petits propietaris, els arrendadors de terres, els petits industrials, els petits comerciants, sumats aquets nuclis socials, és molt possible que fossin iguals o en major nombre que'ls simplement obrers; HI HA UNA GRAN DIFERENCIA ENTRE LABORAR SOBRE MULTITUTS QUE TENEN SOLIDARITATS ELS INTERESSOS ECONÓMICS REPRESENTATS PER EL SALARI, O TINDRE QUE LABORAR SOBRE INDIVIDUUS QUE SI BE ESTÁN TANT O MES EXPLOTATS QUE'LS ASSALARIATS, EN SON GOIJOSOS DE LO QUE ELLS NE DIUEN LA SEVA INDEPENDENCIA.»

Al estampar aquest paragraf ens guiava la intenció de voler demostrar que entenem que al realitzar un apostolat dels principis i doctrines d'emancipació econòmica de *tots els explotats*, no's pot realitzar amb una mateixa tàctica, s'ha de sembrar la mateixa llevor, però amb diferents terrenys i les labors si han de fructificar no poden esser les mateixes. Diu el nostre colega, comentant el paragraf copiat:

«Muy bien descrito; es el mismo cuadro que Marx, en sentido mas amplio, traza en su exposición de la concentración capitalista. Es esta pequeña burguesia, restos, restos del antiguo sistema gremial, que colocada en medio del campo de batalla, entre el proletariado que avanza y el gran capitalismo que se defiende, recibe los golpes de unos y otros y termina siendo absorvida por la concentración capitalista, perdiendo su personalidad burguesa, o entrando en las filas del proletariado, perdida toda su personalidad igualmente.»

Preguntém al colega, quin mal hi há en laborar entre els nuclis socials de petits burgesos en el sentit d'atraure'ls al camp de les idees d'emancipació social? Si podessin movilitzar aquet exèrcit de lluitadors adaptant-los a una organització qual finalitat

tingués per objecte la realització de nostres ideals lliberadors; no adquirim una gran força per a laborar a la transformació de les lleis injustes que regularitzen la actual distribució de la riquesa. Entenen que la personalitat burgesa en el sentit d'exploitador no's pert solament al passar a ésser proletari, es pert al moment que'l home té un sentit humà i'l posa en pràctica.

I continuà comentant:

«Admitir en el orden económico que la forma mas perfecta de la libertad de los pueblos es el Socialismo y pretender, al mismo tiempo, sostener esta organización económica casi medioeval, es contradecirse de un modo lamentable.»

Havem llegit el nostre primer article i no sabem de aon treu el nostre colega que volem sostindre l'actual organització econòmica. Diem ben clar que *sostenim la nacionalització de la terra, i volem socialitzar totes les accions administratives i que tot esforç humà esmersat a la producció percibeixi'l producte íntegre del seu treball*. Acudim llealment a la sinceritat del nostre colega perquè declari aon està la nostra contradicció; nosaltres no la sabem veure.

* * *

Es dol *El Socialista* perquè no varem aludir la qüestió de les colònies del Ter; no ho varem fer per no allargar l'acticle, però avui atenent el seu requeriment reproduiré alguns paràgrafs del conceptes que van mereixia l'actitut dels fabricants de l'art *textil de tots els centres fabrils de la nostra terra*; al nostre patrici i apòstol del Nacionalisme català En Martí i Julià en la vaga de l'art *textil del 1913*. (1)

No'n facin càs (els obrers) de les imprecacions burgeses i de tots els conceptualismes que'l capital posa seguidament per davant de les reivindicacions obreres. Ara, amb motiu d'aquesta vaga, han sortit a la llum tots els vells i gastats tòpics capitalistes, que no tenen altre fi que inspirar compassió per al *pobret* del capital, no sols als mateixos obrers, sino també a la totalitat de la societat catalana. Han parlat de la riquesa de Catalunya, han dit que calia conservar-la aquesta riquesa, i que amb la vaga podria determinar-se una situació econòmica de la qual esdevingués un daltabaix per l'industria catalana. Que ningú se'ls cregui: tot allò que son justes reivindicacions obreres, no pot jamai determinar el daltabaix de la riquesa d'un poble; i jo vull dir, ben clar, que si la riquesa de Catalunya s'ha d'assolir amb necessitats que pateixin els treballadors, amb excés de treball, com treta de la sang i vida d'homes, dones i criatures, jo no la vull a Catalunya rica, car no es riquesa el benefici econòmic que s'obté injustament sacrificant el dret a la vida, en la seva acceptació mes complerta. La veritable riquesa dels pobles, el veritable floreixement econòmic de les nacions ha de produir-se del ben-estar del treball, sense fatiga de la salut no feta malvé i de la vida entristida, de tots aquells que cooperen al treball social. I vull dir, encara, que's parla massa de la riquesa de Catalunya, essent així que la que hi ha és riquesa de qualques catalans. Totes les morals positives afirmen que la riquesa no es un dret purament individual, que la riquesa àdhuc essent en part individual, correspon a la societat, i que no és verament moral la riquesa no socialitzada. I bé, a Catalunya ni en petita part ho es, socialitzada, la riquesa. Aquesta riquesa, que es qualificada de *riquesa de Catalunya*, ¿què ha fet per la prosperitat de la nostra terra? Quines institucions de cultura ha fundat? Quines institucions d'ensenyança elemental ha organitzat? ¿En què s'ha unit al nostre esperit nacional, proporcionant medis econòmics per a la vida interna de la nostra terra i fent-la viure amb dignitat propia dels països civilitzats? Tant que's retreu l'inepcia i la perversió de l'Estat, ¿què ha fet aquesta riquesa nomenada de Catalunya, riquesa obtinguda de la vida catalana, per a subsanar, al si de la nostra vida nacional, les grosses deficiències que l'acció de l'Estat hi determina? Mentre la dita *riquesa de Catalunya* no's porti bé amb la nostra terra, no té dret a calificar-se de

riquesa nacional, ni passa de ésser riquesa individual, i per a res ens mou a fer-li avinent que, ja que com a element de riquesa viu a la nostra societat, té'l deure de sentir-s'hi articulada, organitzada i de fer que la seva acció de riquesa, la seva acció econòmica, que ha extret de la vida catalana, retorni a la vida del nostre poble.

* * *

Hem allargat massa aquest treball i deixem per a un altre dia, si'l temps ens lleu, per a comentar l'últim paràgraf de l'article que comentem que, per cert, es aon l'articulista demostra el seu desconeixement del nostre problema nacional, confonent llastimosament l'Estat amb la Nació; per això demanavem que *El Socialista*, quan hagués de fer referència al Nacionalisme català ho encarregués a persona que conegués a fons el nostre problema, que segurament no acudiria als tòpics gastats de «nacionalismo arcáico y odioso que quiere hacer de las naciones el feudo y el patrimonio de una oligarquía miserable, vacía de ideal y podrida de espíritu». No creiem mereixia aquestos calificatius, i ens afirmem en la creencia de que mentres nosaltres laborèm aquí a Catalunya per acostar les distàncies, ells laboren obrint abims.

◆ ◆ ◆

¡Un pas envant i un pas endarrera!

Per a correspondre al títol qu'encapsala aquestes ratlles, podríem recórrer a mil exemples mes o menys hàbilment buscats, podríem combinar mil fets ocorreguts en distintes èpoques o edats, empró, la vida ciutadana, metòdica i quieta de nostra ciutat, ens dona el motiu d'aquest comentari, precisament ara, que es quan sembla que vol renaiixer el beneit dualisme de Catalunya i Espanya.

A l'hora en que's repren l'acusació (?) dels patriotes espanyols envers nosaltres; l'acusació de separatistes; d'aquest separatisme del qual no podem parlar amb sinceritat per temor a ésser empresonats— aquest país, (Espanya), de les llibertats de consciència i emissió de pensament—, la vida ciutadana, metòdica i quieta de nostra ciutat ens dona el motiu d'aquest comentari...

* * *

Les vuit de la nit d'un dia de festa. La Rambla bull. Bull de gent i de vida...

Tot Tarragona hi es a la Rambla an aquesta hora... La gent de seny, asseguda en la llarga filera de cadires; la gent jove anant i venint pel passeig, com un immens formiguer...

Salutacions, rialles, paraules a cau d'orella; una encaixada de má i una galanteria... Se camina poc a poc i's camina nerviosament, depressa. Se parla nerviosament, depressa, i's parla poc a poc... A la Rambla hi és tot Tarragona, en aquesta hora...

Toca la música a la Rambla, i es una música de regiment; una música pagada per l'Estat espanyol... ¡Escoltem-la! ¿No oiú una cadencia ritmica i dolça que entrant-vos dins els sentits vos arriba al cor i vos ompla d'exaltament amorós...? ¿No vos agafen unes irresistibles ganes d'estimar i de viure i de cercar companya per a compartir amb ella la felicitat que vos omplena? I, finalment, ¿no vos sentiu fonament catalans, ¡què dic, catalans, catalanistes...?

¿No oiú? ¡Es la SARDANA!!!

* * *

¡També es a Tarragona!

Es al «Ateneo Tarraconense de la clase obrera». Una festa per a alumnes, çó es, una festa per a futurs ciutadans que van a l'Ateneo i a llurs classes a fer-se el patró, amb que han de desarotllar la norma de conducta per la seva vida. Una joventut que vá a educar-se...

.....?

—Sí, catalans tots; la seva Junta, des de'l President a l'últim vocal; catalans els Professors; catalans els alumnes; català l'auditori, i catalana la terra que sosté l'edifici—i crec que'l sosté amorosament.

Lectura de la Memoria pel Secretari (en CASTELLÀ). Lectura pels alumnes, de varis treballs poètics (en CASTELLÀ, a excepció d'un en *francés* y dos en *català*). Disertació d'un Professor, sobre l'ensenyança industrial (en CASTELLÀ). Disertació d'un altre Professor sobre'l llenguatge francès (en CASTELLÀ). Disertació d'un Catedratic del Institut sobre educació de la dona (en CASTELLÀ). Disertació de una personalitat local, sobre moltes coses... (en CASTELLÀ). Discurs del President, regidor de la ciutat, (en CASTELLÀ). I discurs del representant de la primera autoritat de la província, naturalment, en CASTELLÀ.

Heus aquí. Una festa de educació per a la joventut de Catalunya, però feta en CASTELLÀ per a millor completar aquesta educació. Una festa de *Viva España* al mateix cor de Catalunya, i la patria ha de restar tan agrada, tan satisfeta...

Del mal el menys, que els alumnes, per als quals se feia la festa, semblava que compreguessin millor que'ls organitzadors quin era son deure, i, suauement, discretament, abandonava les llotges i se'n anava a casa deixant, en un moment determinat,— a mitja festa—, el local quasi bé deshabitada. ¡Fou una lliçó esplèndida!

Hi hagué, qui esperava que'l representant de l'Ajuntament,—el Sr. Montserrat,—prengués la paraula per a fer un discurs, però com siga que aquest discurs devia fer-se en català (per l'història política de la personalitat), i tal vegada per'a no donar la nota viril de catalanitat, aquest senyor no prengué la paraula i Catalunya quedá, a casa seva, orfa d'un paladí de cor i de consciència que li fes l'ofrena d'una atenció...

* * *

No podem més. No'ns és possible continuar aquest comentari; hem acabat l'ironia i la fèl ens puja al cap. Estem en l'hora percursora de les violències, i no podem, no volem, no devem ser violents... encara que'l cor s'ofegui dintre nostre. N'hi ha prou en citar aquests dos fets, trobats a l'etzar...

Una alegria immensa, un crit de victòria al veure que eren soldats de l'exèrcit els que posant llur sentiment artístic en l'obra que bastien, ens alçaven el nostre sentiment patriòtic, tocant la Sardana en plena Rambla. ¡Se tractava d'una conquesta, encara que fos pel mitjà de l'art...!!!

Una decepció fonda, una tristesa infinita, una indignació avassalladora, al veure que era una Societat cultural catalana, una societat que educa,—o vol educar,—a la joventut, qui fa menys-prèn del nostre sentiment patriòtic i en una festa d'educació se val de l'art i de la cultura per a inferir-nos aital agravi...

¡Se tractava d'una derrota, en car que fos pel mitjà de la educació...!!!

¡Un pas envant i un pas enrera...! L'etern moviment de les ones; ¡quanta energia perduda!... Es la vida!...

¡Quin dia serà aquell, que redreçant-se nostra niçaga i contradint la llei de l'equilibri universal i de les compensacions, dongui un definitiu pas envant tallant de soca tants i tants fills bords, com naixen a Catalunya!!!

◆ ◆ ◆

N'obstant i está atapaides de original totes les planes del periòdic queden alguns articles per a publicar i entre ells un judici crític de la notable Exposició de caricatures del nostre distingit amic BON.

Imprempta de Llorens i Cabré. — Fortuny, 4

Panificació
FORNS DE SANT ANTONI

Diariament, pa de primera

• • A domicili i al comptat

Rebolledo, 20, bis : : PORT

(1) «Després de la vaga», pàgina 181 del tomo «Per Catalunya». Articles del Dr. Martí i Julià, editats per la Associació Catalanista de Gràcia, 1913.—Tipografia L'Avenç; Massó, Casas i C., Rambla de Catalunya, 24, Barcelona.